

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se,
kopia till ju.a@regeringskansliet.se

Remissyttrande över slutbetänkandet ”Stora brottmål - nya processrättsliga verktyg” (SOU 2019:38)

Regeringskansliets dnr Ju2019/02387/Å

Inledning

Solna tingsrätt har granskat betänkandet utifrån de intressen tingsrätten har att bevaka och ställer sig positiv till utredningens resultat samt delar i huvudsak dess bedömningar. Tingsrätten tillstyrker förslagen med de kommentarer som följer nedan.

Avsnitt 5.6 - Strafflindring som incitament för misstänkta utredningsmedverkan (förelaggen bestämmelse i 23 kap. 4 d § RB)

Åklagarens tillämpning av 29 kap. 4 § BrB

Enligt utredningens bedömning ska åklagaren beakta tidigare brottslighet enligt 29 kap. 4 § brottsbalken vid straffmätningen redan innan detta har beaktats i rättsens val av påföljd och beslut om förverkande av villkorligt medgiven frihet (se s. 217). Med hänsyn till att åklagaren vid denna tidpunkt sannolikt inte har tillgång till utredning om den misstänktes personliga förhållanden kan det vara svårt för åklagaren att förutse rättsens bedömning. Tingsrätten ställer sig frågande till åklagarens möjlighet att tillämpa bestämmelsen och vilka följderna kan bli av att bestämmelsen inte tillämpas vid beslut om högsta straff. Tingsrätten anser dock att eventuella effekter av detta kan vara godtagbara för att reformens syften ska uppnås.

Uppgifter i utfästelsebesluten

Utredningens förslag innebär att ett utfästelsebeslut endast ska innehålla en sammanfattande uppgift om högsta straff och vilka brottsmisstankar som beslutet omfattar (se s. 225–226 samt den föreslagna bestämmelsen i 23 kap. 4 d § andra stycket RB). För att den misstänkte på ett rättssäkert sätt ska kunna tillgodoräk-

nas förmildrande omständigheter som framkommer efter åklagarens utfästelsebeslut anser tingsrätten att beslutet bör innehålla information om vilka sådana omständigheter som åklagaren har lagt till grund för beslutet (se nedan under avsnitt 5.9.2).

Effekten av tillämpning av asperationsprincipen i förhållande till tidigare dom

Av utredningens förslag framgår att åklagaren vid bestämmande av högsta straff inte ska beakta den s.k. asperationsprincipen i förhållande till en tidigare dom i enlighet med 34 kap. 2 § brottsbalken. Detta innebär att rätten endast av det skälet att den tilltalade tidigare har dömts för brottslighet som begåtts efter den brottslighet som ett utfästelsebeslut avser, kan komma att bestämma ett lägre straff än vad åklagaren har utfäst. Det är viktigt att det tydliggörs att åklagaren har möjlighet att informera den misstänkte om sin uppfattning om hur en tidigare dom kan påverka straffet (jfr s. 230 f.).

Avsnitt 5.9.2 - Rättens bundenhet av åklagarens uppgift (föreslagen bestämmelse i 30 kap. 3 a § RB)

Det kan komma att uppstå fall där rätten bedömer att åklagaren i utfästelsen har gjort en för mild bedömning av straffet. För att utfästelsebeslutet ska vara trovärdigt, bör beslutet i dessa fall ändå utgöra ett tak för rättens straffmätning på det sättet att förmildrande omständigheter som framkommit efter beslutet innebär att rätten ska sänka straffet ytterligare. I de fall åklagarens uppgift om högsta straff i stämningsansökan har justerats nedåt med hänsyn till nytillkomna förmildrande omständigheter måste rätten kunna kontrollera att justeringen är tillräcklig i förhållande till utfästelsebeslutet. För att det ska vara tydligt för parterna och för rätten vilka förmildrande omständigheter som har beaktats av åklagaren i utfästelsebeslutet respektive vid åtals väckande bör sådana omständigheter framgå av utfästelsebeslutet (jfr vad åklagaren förväntas kunna redogöra för vid huvudförhandlingen, s. 250–251).

Avsnitt 5.11 - Unga lagöverträdare ska undantas från reformen (föreslagen bestämmelse i 4 a § LML)

Utredningen har angett en kort motivering till varför misstänkta under 18 år inte ska kunna bli föremål för förundersökningsbegränsning vid utredningsmedverkan eller utfästelsebeslut. Frågan är om inte också personer under 18 år, med hjälp av sin försvarare, skulle kunna medverka i en överläggning och göra de överväganden som krävs, om åklagaren bedömer att det är lämpligt. Med hänsyn till vikten av att brottslighet där unga misstänkta förekommer utreds på ett effektivt sätt anser tingsrätten att frågan bör utredas vidare efter att reformen har kunnat utvärderas.

Avsnitt 6.7 - Föreläggande i stämningen att ange inställning och grunden för denna (föreslagen ändring i 45 kap. 10 § RB)

I de mål där det kan antas göra störst nytta med ett skriftligt svaromål innan huvudförhandling finns det regelmässigt försvarare förordnade. Det kan möjligen vara tveksamt om en försvarare kommer att bedöma att det är till fördel för den tilltalade att åklagaren får del av en preciserad inställning och grund i god tid före huvudförhandlingen. I många fall kan därför förmodas att svaren även i större mål kommer att innehålla ett kortfattat bestridande och att försvaret först vid huvudförhandlingen kommer att utveckla grunden för inställningen. I större häktade mål kan det ifrågasättas om det finns rimlig tid för försvaret att komma in med ett sådant svar innan huvudförhandlingen. Tingsrätten instämmer dock i utredningens bedömning att det är till fördel för handläggningen i större mål att den tilltalades inställning om möjligt klarläggs under förberedelsen.

Föreslagen bestämmelse i 35 kap. 14 a § RB

Tingsrättens synpunkter framgår av tingsrättens remissyttrande över SOU 2017:98.

I handläggningen av ärendet har lagmannen Lena Egelin, chefsrådmannen Patrik Alm, rådmannen Margareta Molin Stenberg och tingsfiskalen Alexandra Alehammar Wallinder, föredragande, deltagit.

Lena Egelin

Alexandra Alehammar Wallinder